

A Vadaskert környezetvédelmi feltárása

A falu felett létesített Vadaskertben immár a negyedik éve folytatok vizsgálatokat ezzel a címmel. Bár a vizsgálatok csak idén fejeződnek be, az összegyűjtött adatok feldolgozását már megkezdtem, és annak ellenére, hogy e területről már többször is írtam, fontosnak tartom a munka részletesebb ismertetését is.

Mielőtt az eredményekről írnék, ki kell térnem a cím magyarázatára is. A Vadaskert területén egy összetett feltárás folyik, amelyben nem csak az élővilág képviselőit, hanem a terület legfontosabb geológiai jellemzőit is megvizsgálom, s végül megpróbálom rekonstruálni a terület történetét. Ez utóbbi segítségével lehet ugyanis következtetéseket levonni arról, hogy hogyan nézett ki a Vadaskert művelésének megkezdése előtt.

Az eredmények között elkészítettem a terület növényvilágának, élőhelyeinek térképét, az úgynevezett vegetációtérképet. Ehhez nem csak a terület bejárására, hanem viszonylag nagy felbontású légifelvételre is szükség volt. Ezen megjelennek a növényzet által alkotott legnagyobb foltok, utak, rétek, erdőrészek. Ezután, a térkép alapján felmértem az egyes foltokat és ezekről részletes leírást, valamint az ott élő növényfajokról egy-egy fajlistát is készítettem.

A terepi munka során történik meg az egyes foltok élővilágának meghatározása. Ezt többször is el kell végezni, lehetőleg évszakonként, hiszen minden időszakra más és más fajok jellemzőek. Szintén a terepen kell sor kerüljön a talaj és az alapkőzet vizsgálatára is. Ezen a téren szerencsére viszonylag sok adat áll rendelkezésünkre, hiszen a Vadaskert a geológiai kuriózumnak számító Csódi-hegy közelében helyezkedik el. Utóbbi vizsgálatokra azért van szükség, mert a talajviszonyok erősen befolyásolják a megtelepülő növényzetet.

A felmérés során természetesen nem csak a növényvilágot, hanem az állatokat is számba vettem, amennyire csak lehetett. Ez is kiemelkedő fontosságú, hiszen egy élőhely kialakításában az állatoknak is igen nagy szerepe van.

Az eredmények leírása előtt úgy gondolom, ki kell térnem arra, hogy miért fontosak ezek a leíró jellegű munkák. Egy ilyen felmérés során ugyanis megismerjük a legfontosabb környezetvédelmi értékeket, így leírhatjuk a különféle védett fajokat, de ugyan így más adottságokat, mint például a tájat is.

Az ember számára ma már igen fontos, hogy megismerje élő környezetét, és lehetőleg megtartsa azt többé-kevésbé eredeti állapotában. Ehhez azonban nem csak a mai állapotokat kell megismerni, hanem a terület történetének ismeretében meg kell próbálni rekonstruálni annak eredeti élővilágát. Ez sajnos sokszor igen nehéz, hiszen írott adatok nem mindig állnak rendelkezésünkre.

A munka eredményének teljes ismertetésére ezeken az oldalakon sajnos nemigen van mód. Megpróbálom azonban röviden mégis megfogalmazni a legfontosabbakat.

A Vadaskert tulajdonképpen öt kisebb hegyen, a Sajkó-, Csepri-, Kőrös-, Kutya- és Len-hegyen fekszik, s benne található a Csádri-patak legnagyobb része is. Alapkőzete a Csódi-hegyhez hasonlóan, kb. 15 millió éves andezit illetve andezit tufa, amelyet ennél valamivel régebbi agyagréteg borít. E miatt a talaj sok helyen, különösen a Kőrös- és Kutya-hegyen köves-görgeteges, agyagos, és rossz víztartó képességű. A Csádri-patak völgyétől és a Len-hegy lábától eltekintve ez már viszonylag korán a növényzet kiégéséhez vezet.

A területet már korábban művelés alá vonták, a kivágott erdő helyén szőlő- és gyümölcsstermesztés folyt. Ez a Csepri-hegyen a talaj lepusztulásához vezetett, amelyet később a mai – a Visegrádi-hegységben tájidegen – fenyves telepítésével próbáltak megfékezni a múlt század közepén.

A Vadaskertben eredetileg valószínűleg gyertyános-tölgyes erdő lehetett, a térképen jól láthatóan ma is ez foglalja el a legnagyobb területet. A Kőrös-hegy tetején és a Kutya-

hegyen ez az erdő árvalányhajas, száraz gyepekkel váltakozik. Itt az erdő-rész helyenként csupán cserjeként jelenik meg. Ma talán ezek a legértékesebb részek, itt található meg a legtöbb védett faj is.

Az erdők ma rendszerint fiatalok, s néhány helyen, a korábbi irtások helyén szépen látható az erdősülés folyamata. Lassanként a fenyves is felnyílik, egyre inkább a természetes környezetre jellemző fajok jelennek meg benne.

Sajnálatos, hogy néhány behurcolt, és agresszíven terjeszkedő faj is jelen van. Ilyen az észak-amerikai származású akác, amely a Csádri-patak völgyében alkot összefüggő állományt, de ilyen például a bálványfa is, amely a bolygatottabb részekben, például az utak mentén tömeges. Az akác a pillangósvirágúak családjába tartozó növény, amely a légköri nitrogént megköti, s ezáltal jelentősen módosítja a talajt. Ez meggátolja a természetes növényzet visszatelepülését. A bálványfa gyors terjeszkedésével ugyancsak komoly kártételre képes. Mindkét faj jól sarjadzik, visszaszorításuk nehéz feladat.

A Vadaskert számos érdekes állatnak ad otthont. A Csádri-patak völgyében ma is megtalálható a veszélyeztetett folyami rák, a kétéltűek közül pedig a pettyes gőte és a zöld levelibéka. A szárazabb gyepekben megjelenik a szintén védett szongáriai cselőpók, és gyakran látni lábatlan gyíkot is. A Kecske-Jankó árok ad otthont egy borzsaládnak, amelynek egy további vára pedig ettől nem messze fekszik. A Kőrös-hegyen egy ölyvpár fészkel, az erdőben pedig többször figyeltem meg az erdei fülesbaglyot és a macskabaglyot, de előfordul itt a sárgarigó is. A fákon élő rágcsálók közül két pelefafaj is említésre méltó.

A munka részletes leírását, és a hozzá tartozó adatbázist megtalálhatják a <http://hockf.web.elte.hu> internetes oldalon.

Illusztráció: A Vadaskert vegetációtérképe
Ifj.Hock Ferenc

Megjelent: Bogdányi Híradó **17**(4), p. 14-15.

© Bogdányi Híradó, 2006

© Hock Ferenc, 2006